

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:
1 aasta peale Kr. 1.80
1/2 aasta peale „ 1.—
1/4 aasta peale „ 0.50

KUULUTUS-HINNAD:
1. lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 15.—
1/4 lehekülge . . . „ 7.50

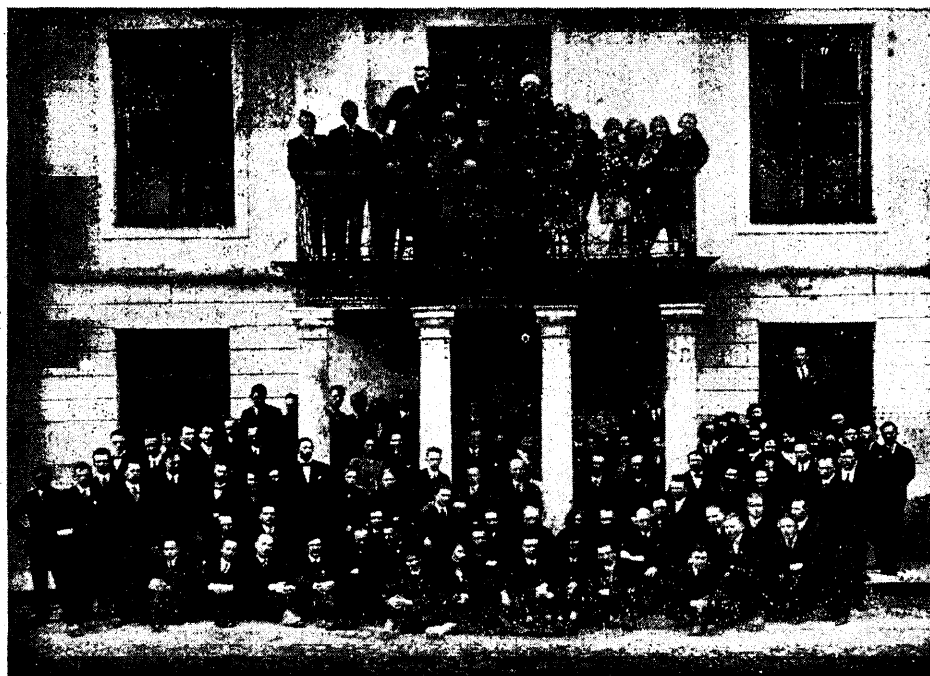
TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4

Aprill

Nr. 4 — 1930

II aastakäik

ÜENÜ Esituskogu 5—6 aprillil Tallinnas.

Esindajaid, rohkem kui kunagi varem, Toompeal Tallinna osakonna kodu ees.

SISU: Kevade kujutelm — Adr. Lints. Igavese nooruse tooja — K. Käesoo. Noorte suhtumine põllumajandusse — J. A. Kodutalu viljapuuaiaid korda — J. Liivak. Kiri Soomest. — L. Laarman. Jüri õõ: 1. Kas kangelased või mässajad — Kustas. 2. Tõstke tõrvikuid võitluse õõl — Maati Mullari. Pastlakultus — Kustas. Muljeid ÜENÜ Esituskogust — A. M. „Ema“ — Vold Vent. Tähtpäev — Suitsmart. Rõngvaade tõõmalle.

Kevade kujutelmi.

Väljas on kevad!
Kuulsin, ta koputas tasa akna ruutele.
Oota! Ma tulen, kui vabaneb köidikuist hing,
sõrmil nobedail lahti hargub ling
Sygisudu lõimist põimit — rõhuv ring.

Taeva kangasteljelt võetud rasked kangad —
kildudeks on purunend pilv-pangad.
Sinav tee on avat unelmaile uutele,
hing nygd jälle valla kevadvõlu puutele:

Meelitab veetlev-õrna ringutuvat nymphi
tantsule kytkestav saadik Olympi,
puistates õhku sädelevaid helmi —
eluoõnne joobnustavalt kauneid kujutelmi.

Arglikult tantsitar võlurit ligistab —
miski ta tuikavat sydant kuid pigistab,
rahutult peatub ta, taganeb sammu —
haarab siis õnnehetke, mida oodand ammu,
hoogsale tantsule andudes
kevade helinats kandudes
tuulil vallatlevail yle maa.

All ta tantsisk'levi jalge tuksleb algav elu;
äratanud looduse on päikse õnnetelu.

30. III. 30.

Adrienne Linté.

Igavese nooruse tooja.

Käbin Käesoo.

Maailm oli juba väga vana. Inimesed — nii noored kui vanad, järjest muutuva, kiireneva elutempo tõttu pahurad, rahutud. Ja kas teate, mis kihutas nende hingedesse selle rahutuse? — Surm.

Ja nii tuli yhes väikeses orukylas päev, kui inimesed jätsid oma igapäise toime-tuse, isegi söömise ja magamise. Kogusid suurte hulkadena kylapreestri maja juure ja karjusid, et tema neile annaks igavese elu. Et nad võiks tunda rõõmu oma lokka-vaist viljapõldest ja uhkeist majust. Vae-ne preester arvas olevat hullund kyla-rahva.

Aga siis kuuldus rahva hulgast teade, et mägede lumikõrgustel elab mees, kes annab igavese nooruse ja elu.

Ja vaat, korraga olid mägedesse vii-vad teed ja rajad täis rahvast. Noori elu-jõulisi, viletsaid ja väeteid — nad kõik pidid saama igavest noorust ja elu! Ylesse

ryhkis rahvahulk. Kõrguste poole!

Kylake jäi tyhjaks. Vabanend kari luu-sis järelvalveta nurmedel. Ainult kyla va-na preester põlvitas neitsi Maarja pildi ees ja palus. Palus suurt neitsit, et ta saadaks oma poja, kes rahvale tooks rahu. Juba lähenesid kevadpyhad. Suur Reede oma päikesäraga ja helge sinise rahulise taevaga oleks istutand igasse janunevasse hinge rahulille — ent rahval polnud aega imetleda looduse ärkamist. Nende hinged hüüdsid igavese elu poole.

Üks võõras mees peatus mägitel kar-juva rauga juures, keda noor tytariaps pyy-dis aidata edasi, kuid tal puudus jõud. Ta nägi võõrast, selle suuri mahedaaid silmi — ja palus võõrast, et ta aitaks tema isa, sest ta võivat ju ise kuulda, et kõik kyla-rahvas juba ylal kaugel ees — sealt kos-tus ju nende häälte sumin. Seal olevat tark, kes annab igavese elu. Ka nemad ta-

EESTI NOORUS

havad saada suremattuse. Ent võõras võttis tytarlapse käe, vaatas talle sygavale siimi ja yftes rahulikult, kindlalt:

„Laps, vaata alla, näed kui palju päikest on seal! — näed kuis valgendavad majad, rohelised on nurmed kuldkollaste lilledega! Sa tahad kindlasti minna alla! Sa tahad kõndida nurmede avarusil ja tunda, et su hinge noorus on uuesti värskes, kuni surmani!“

Tydruk vaatas alla. Tõesti suur rahu asus ta hinge. Ja ta tahtiski alla, tahtis syleleda kogu kyta, rohelist nurme. Ta ei näind enam võõrast, ei näind vanaisa, vaid tõttas nyyd alla hõisates:

„Ma tulen, ma tulen! Olen ju nii noor alles!“

Siis võttis võõras vanamehe käe ja sõnas: „Isake. Sa oled tagasi saand hinge nooruse, kuuled! Sa tahad ju minna ja syydata tunglad nooruspeo auks.“

Ja ime — vanamees ajas end sirgu ja kordas: „Ma tahan minna ja syydata tunglad nooruspeo auks!“ Ja ta läks.

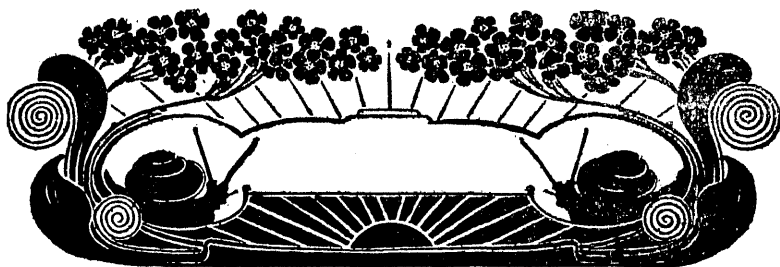
Võõras aga sammus ylesse, kus undas rahutu, õnnetu rahvahulk. Uuesti syndis ime — sealt ylt sinistelt kõrgustelt hakkas alla tagasi tulema inimestehulk.

Kevadpyha esimesel õhtul äratas palvest vana preestrit laul... Laul ja hõisked. Ta kummardas viimast korda Neitsi Maarjale ja sammus välja rõdule. Mis oli syndind siin?

Kaugel nurmil ringlesid tantsijad, kosius rõõmus laul.

Kõrgel kahvalul kevadtaeval kumasid vilkuvaille tähtile vastu punaste tunglate nooruslikud leegid.

Vana preester pani väriseva käe sydamele. Ime oli syndind! Kas aitas Neitsi Maria? Kas saatis ta oma poja — rahutule rahvale tooma rahu?! Ja rahu oli tulnud. Peeti uuesti kevade nooruspidu, raksusid tunglate tuled, nagu ennevanasti. Kummitas rahulikult yle maa kahvatu kevadtaevas.

Noorte suhtumine põllumajandusse.

Et meid põllutööstuslikku rahvast eriliselt huvitab maamajanduse hea käekäik, siis pole vist ülearune pisut pilku heita agaaripoliitilistesse küsimustesse.*)

Kodu- ehk naturaalmajanduse ajajärk põllumajanduses on jäädavalt möödunud.

*) Anname ruumi põllupidajatelt noorsoolastelt tulnud kirjadele.

Ühtlasi teatame, et käesoleva kui põllumajandusliku erinumbri kirjastamine mõnesugustel põhjustel ei teostund. Eriti noorte maatulundusliku töö elustamiseks ametisse astuva eriteadlase kaasabil loodame maanoortele edaspidi kõikkülgselt abiks olla maatulunduslikus töös. Toim.

Läinud on ajad, kus põllumees toimis omaette, muust ilmast eraldatud, kõrval kihavast elust. Vaade põllumajandusele kui konservatiivsele ja muust elust mahajäänud alale tuleb heita kolikambri.

Põllumajandus on kujunenud moodsamaks ja kandvamaks rahvamajanduse alaks. Rohkem kui kunagi enne vajab tänapäeva põllumees teadmisi, et talu end hästi tasuks, et end elatada ja edeneda ja seega jõuaks anda ressursse riigimajandusele. Maanoored peavad maastmadalast harjuma vaatega, et talutöö ja külaelu ei ole mitte üksnes nende jaoks, kes pole saanud hak-

kama mujal, vaid neil peab olema armastust ja tahtet oma tulevase kutsetöö vastu. Varem arvati et talu võib jääda vaid üks lastest, kuna teised pidid siirduma mujale, valides omale muid elukutseid peamiselt linnades.

Nii sündis järjekindel linnade värskendumine ja aadrilaskmine taludele parema ja elujõulisema elemendi arvel. Linnaelu kitsikused sunnivad aga tulevikus maanoortel tahes või tahtmata harjuma vaatega, et isatalu on koht, kus on tööd ja päikesepaistet kõigile.

Meie talud on selleks küllalt suured, et jatkuks kõigile lastele, on vaid tarvis häd tahet ja leplikumat meelt. Maanoortel tuleb varakult teotseda iseseisvalt, et omandada kogemusi, mida on tarvis tulevasel peremehel või perenaisel. Tuleb rajada noorte ettevõtteid, nagu neid näeme välismail ja mis oleksid täiesti äriõljal alusel.

ÜENÜ maa osakonnis tuleksid tingimata avada põllumajandusharud, mis annaksid noortele põllumeestele ja perenaisetele teadmisi teotsemiseks.

Siin võiksid leida käsitlemist alad, mis meie taludes veel üsna söödis, näiteks:

aiandus, mesindus, kanakasvatus jne. Eriti tuleks rõhutada viimast. Hääd eeskujuga pakub meile selleks Taani, mis on maapinna suuruse poolest võrdne Eestile, kuid elatab kolm korda rohkem rahvast. Kanade arvgi näitab meie ja taani põllumajanduse vahet — meil on üle 200.000 kana, kuna Taanis üle 20 miljoni. Nii on see väike ja võrdlemisi noor rahvas omandanud ülemaailmse kuulsuse oma kõrgeväärtuslike põllu- ja karjasaadust ja miljardesse ulatuva väljaveoga. Meie noored, võtke eeskujuga, jätkake visalt ja teadlikult tööd, haarates kinni sealt, kuhu viinud meie isad, omandagem nendelt töötahet. Siia juure seltsigu teadmine, et taluelu ja külaühiskond polegi nii lootusetu, siin kehtet vaba loodust võite omale luua vääri lise eesti talu, mis suudab rahuldada arenenumagi inimese nõudeid. Armastagem oma kodu, isamaad, küll siis „emake maa“ suudab meid kõiki toita. Et võiksime uhkusega kord hüüda kadunud suurmehe K. R. Jakobsoni sõnu, „kuskil pole inimene nii õnnelik kui vabas põllumehe seisuses.“

Järvakandi noorsoolane J. A.

Kodutalu viljapuuaiad korda.

Tänuväärt tööpõllu, eriti meile noortele, pakub aiandus, keeduvilja ja puuvilja kasvatus, mis toob talule uusi sissetulekuid.

Puuvilja kasvatusel on kaheksugune ülesanne:

- 1) on ta tulunduslikult kasulik,
- 2) on tal suur tähtsus kodukaunistamisel.

Algajatel aiaasutajatel tuleb kõige pealt kokku seada aia plaan ja tegevuskava. Meie võime osta puukoolist poogitud õunapuid ja kohe kohale istutada. Kuid see on kallis lõbu, sest poogitud õunapuu puukoolist ostes maksab 4—10 kr. tükk. Otsustarbekohasem on aga ise asutada puukool. Õunapuualused puukooli istutamiseks võime ise seemnest kasvatada ehk osta 5—10 senti tükk. Puukoolis istutakse taimed tāsasele maale ridadesse, kus ridade vahe

on 80—100 sm ja üksikute taimede vahe 50 sm.

Kellel aga aiad juba olemas, need mõelgu aegsasti nende kordaseadmisele ja viljapuu vaenlaste hävitamisele.

Sügistest töödest, mida varem tegema oleks pidanud, nüüd aga veel teha võib, olgu nimetatud: maa sügav kaevamine, viljapuu aluse maa kaevamine, viljapuude tugipuude valmistamine, ära kuivanud puude välja juuremine ja majakeste valmistamine laululindudele, kes etendavad tähtsat osa viljapuu vaenlaste hävitamisel. Kohe peab käsile võtma ka viljapuude puhastamise. Vanematel puudel tulevad kõik vigased ja üleliigsed oksad ära saagida ja tüved ning oksad puhastada samblast ja korbast. Haavad tulevad katta puutõrva, õlivärvi ehk puuvahaga. Tüved ja jäme-

dad oksad lubjata. Lubi puhastab koort ja kaitseb kevadise päikese eest. Marja-põdsastest tulevad välja lõigata tõbised, kuivad ja vanad oksad.

Üks tähtsamaid töid kevadel aias on kahjurite hävitamine viljapuudest.

Saak langeb viljapuu aedades, tihti korduvad ikaldusaastad, õunad on krobeline koore ja inetu välimusega. See kõik tuleb sellest, et meie viljapuud kannatavad iga aasta mitmesuguste kahjurite mõju all. Kui tahame kasvatada kõrgeväärtuslikku puuvilja, siis peame ka asjatundlikult võitlema kahjurite vastu. Otsekoheseks kahjurite vastu võitlemise abinõuks on viljapuude pritsimine ja tolmutamine mürgiste ainetega.

Loomariiki kuuluvatest kahjuritest on kõige kardetavam ja õige laialt levinenud õunauss, kelle läbi hävineb väga palju õunu. Peale selle kannatavad viljapuu lehed ja puuvili seenehaiguse (*Fusieladium*) all. Lehed ja vili on täis must-pruune plekke. Haiguse tagajärjed on tuntavad veel järgmiselgi aastal, sest lehtede elutegevus on takistatud ja see mõjub halvavalt õiepungade arenemisele järgmiseks aastaks. Viljapuu lehed tulevad hoida terved ja elujõulised. Täisterve tume-roheline lehestik on viljapuu elu aluseks.

Keemilistest vahenditest kahjurite vas-

tu võitlemiseks on kaks ainet, mis odavad ja hästi mõjuvad. Need on vasevitriol mitmesuguste taime seenehaiguste vastu ja arseen putukate vastu võitlemiseks. Vasevitrioli tarvitatakse Bordoo vedeliku näol. Lahu võetakse 1—2 prots. (1—2 kg vasevitrioli 100 liitri vee hulka). Hape tuleb lubja juurde lisamisega kahjutuks teha. Valmistatud vedelik tuleb kohe ära tarvitada, sest et ta mõne päeva seismise järele kaotab oma mõju.

Arseeni preparaatidest on Uraania roheline iseäranis mõjuv. Seda on kõige parem tarvitada Bordoo vedelikuga koos. Siis saame ühes pritsimisega võidelda seenehaiguste kui ka kahjurite putukate vastu.

Nende ainetega tuleb ettevaatlikult ümber käia, sest nad on mürgised.

Esimene pritsimine 2-prots. Bordoo-vedelikuga tuleb ette võtta enne pungade puhkemist kevadel. Teine kord kohe pärast õite mahalangemist. Kolmas pritsimine on 10—12 päeva hiljem. Viimasel korral võetakse 1-prots. Bordoo-vedelikule 100—200 gr Uraania rohelist hulka. Soovitav on pritsimise juures kasutada „Holdeni“ pritsi.

Hoolsast ja põhjalikust tööst oleneb tagajärg.

J. R. Liivak.

Kiri Soomest.

L. Laarman.

Kõige enne palju, palju sydamlikke tervisi teile siit kaugelt, jõudu ja hoogu tööks. Tervisi ka soome noorsoolasilt, kellega gheskoos veetsin viimase nädala. Olid neljapäevased noorsooyhingute töö kursused Satakunna Noorsoo Liidu korraldusel, N.-S. Liidu talvepäevad ja aastakoosolek, kuhu kogunes palju edustajaid Satakunna noorsooyhinguist.

Satakunna tuletab meele yht osa Viljandimaast — lagedad põllud, hoolikalt

kraavitet, ei mäge ega kyngast. Olen siin ymbruses õige tublisti liikunud, 50-kilomeetrilise raadiusega tõmmat ringis pea-aegu igas naaberkihelkonnas — „naapuripitäjäs.“ Suur, tore Kokemäe jõgi, palju laiem kui meie Emajõgi, lainetab läbi hästi hoolitset viljapõldude, ja sama jõe haru Loimijõe kaldal on Huittiste rahvaylikool.

Minu siinse kodu lähim ymbrus on väga ilus: kaunis kuusemets ja vahutav Loimijõgi väikeste koskedega. Suvel võib siin

olla veelgi ilusam. Õppeasutuse ymbrus on hoolitset ja korraldet parimate nõuete kohaselt.

Õpilaspere — kokku 47 — ghes viie õpetajaga moodustab yhise suure perekonna. Suures pääehituses on loengu-, võimlemis- ja lugemissaal, mees-käsitööruum jne. Minul on õnn omada omaette ilusa toa. Tubadel on kõigil nined, näiteks Rauhala, Aamunkoitto, Onnela, Impivaara jne. — Meesõpilased elavad uues, hiljutiehitet kõrvalmajas. Selle ehitise nimi on Aleksis Kivi „Seitsme venna“ talu järgi „Jukola“, ja toad on säääl nimetet seitsme venna järgi — Jussila, Eskola, Eerola jne. Teises uues ehitises on nais-käsitöösaal mitmekymne kangaspuuga, söögisaal, suur ajakohane köök, muud kõrvalruumid ja kor'erid.

Söögi ajal istub iga laua otsas õpetaja. Selajal harilikult valitsebki kõige seltsimehelikum ja kodusem õhk selles suures perekonnas.

Loengud algavad juba kell 1/28 hommikul. Kell 9 on hommikusöök, kell 2 lõuna. Enne lõunat kolm tundi käsitööd. Mehed valmistavad väga ilusaid mööbleid, naised kujuvad peajasjalikult igasuguseid kangaid. Õhtupoolal on jälle loengud kella seitsmeni. Iga tunni alul tingimata laul.

Õpilaste, eriti naisõpilaste, enamuse vanadus kõigub 17—20 aastani. Seega pole nad palju enam kui lapsed ja vaimlisi harastusi pole kyll sõna tõsises mõttes neil veel ärgand. Siinset hääd ja suurt raamatukogu ei kasutata peaaegu sugugi, väljaarvat Ingeri poiss Reijo, mina ja üks poiss, kellel on puujalg... Muidu on noorus siingi nagu igalpool — elav ja rõõmus. Nad näevad peajasja ainult vastastikuses seltsimises ja teadagi ei jää siis palju aega raamatute tuhnimiseks... — Musikaalset elementi on minu arvates väga vähe. Õhutasin minagi tydrukuid sygisel eesti laule õppima ja lubasin õpetada. Ei olnud aga kellelgi huvi, ja kuna mina siin paarisaja laulu ymber olen õppind, on siinsed noored ainult Kappeli „Oleksin laululind“ selgeks saand. See laul on nimelt rahvaylikooli lauluraamatus. Ka eestikeele õppimiseks ei olnud kellelgi tahtmist, ehkki oleksin meeleldi õpetand.

Siin on peaaegu kõik noored rikastest

kodudest, ja nende kohta maksab satakuntalaste vanasõna: „Raha eest saab ja hobusega pääseb!“ Nad teavad sedagi, et neil pole vaja eesti keelt ja miks siis asjata pead vaevata?! Need suurte talude tytred igatsevad ainult võimalikult enam uusi kleite ja kingi, osata hästi fox-trotti ja raha raisata tahtmist mööda. Muidugi on ka erandeid, aga mitte palju. — Nii siis, nagu eelpool öeldud, on vaimlises tasapinnas tuntav vahe ja selletõttu olen sageli vähe yksindust tunnud, ehkki kõik on olnud minule muidu väga head ja vastutulelikud.

Oma aega olen katsund kasutada nii hästi kui võimalik ja tõesti tagajärgi olen saavutand. Professor Tallgren, kes noorsootöö kursustel Satakunna muinsusast refereeris, avaldas imestust, et nii vähese ajaga nii puhtalt räägin. Sain veebruaris peetud rahvaylikooli vilistlaskogupäevil kõnevõistlusel I auhinna ja pean seda suureks saavutiseks.

Esiialgu sygisel, kui tuln Soome, juhtus keele oskamatus tõttu nii mõnigi surnuid naermapanev arusaamatus. Neil kahel hõimukeelel on nii palju yhiseid sõnu, millel aga soome keeles otse vastupidine tähendus.

Jõuluvaheaja veetsin väikses Rauma sadamalinnakeses, armsate hõimusõprade perekonnas. Vana, armas ja isalik kunstnik Karhula, valine noorsoo tegelane, keda meie noorsoolased „Eesti Nooruse“ kaudu peaksid tundma, kutsus mind jõuluks sinna. Neilt päevilt on pärit mu ilusamad ja õilsamad mälestised vennasrahva kodumaal ja jäävad unustamatvina püsima kogu eluks. Kui soojendavalt ja julgustavalt mõjuvad mõned päevadki sellises vaimliselt tõstvas ja kasvatavas õhkkonnas, sydamlikus ja sõbralikus perekonnas, seda tunneb inimene ainult siis, kui tal õnn on leida kodust ja omastest kaugel olles sellist teist kodu. Niisuguse usaldusega ei ole ma peale vanemate ja õe kogu eluaeg kellelegi võinud suhtuda kui sellele tõsisele noorsooisale.

Eesti iseseisvusepäeva katsusime pyhitseda siin ka jõudumööda. Pidasime aktuse — oli kavas klaverimängu ja soololaulu, kõned juhatajalt ja minult deklamatsioon. Kirjutin suurele tähtlile meie

hymni sõnad ja laulsime seda siis yhiselt. Olin tõsiselt pidulik ja pyhalikus meeleolus, kujutlin, kuidas kodumaal pyhitsetakse seda päeva ja olin vähe nukker, et armsad inimesed ja kodu on kaugel lahe taga.

Veebruarikuu viimased päevad möödusid meil siin pidustuste tähe all. Oli Kalevalapäev ja rahvaylikooli vilistlaskogupäevad järgimööda. Kalevala mälestamispäev kujunes suureks isamaaliseks peoks.

Vilistlaskogupäevii peeti deklamatsiooni- ja kõnevõistlused. Olen tänu võlgu YENY-le ja kogu meie noorsootööle, kellele mõeldes oma kõne valmistasin ja selle hooga ning soojusega võisin kõnelda, et jury esimese auhinna minule määras. Teise auhinna sai eesti-ingerlane Roobert Reijo, kes oli valind oma kõne aineks Ingeri rahva ja maa saatuse.

Ka Lauttakylä yhisgymnaasiumis peeti Kalevalaõhtut ja siingi jutustasin ideelisest noorpõlvest Eestis. Esitin ka omakeelseid laule ja paar deklamatsioonipala.

Nyyd aga neist noorsookursustest ja noorsooliidu talvapäevadest. Mulje neist aegadest on veel värske ja sygav ja kõneleksin neist meeledli õige pikalt.

Nädala korraldas Satakunna N.-S. Liidu juhatus ja kursuste tegevad juhid olid Soome N.-S. Liidu sekretär hra Alpiranta ja mag. proua J. Alpiranta.

Reedel 20. märtsil algasid need päevad. Juhataja A. Tuompo pidas avamiskõne, milles seletas Soome seminaride ja rahvaylikoolide tarvidust ja syndimislugu ning noorsooseltside tööd paralleelselt nende õppeasutustega. Proua Alpiranta tervitas Kuusamo noorsoolaste poolt kaugel põhjas ja mina ytlesin lühikese tervituse Ylemaalise Eesti Noorsoo Yhenduse poolt (omal loal kyll, aga loodan, et see mulle andestatakse!)

Hra Alpiranta vastas mu tervitusele väga soojade sõnadega. Tuletas meele meie YENY 10 aasta juubelipidustusi Tallinnas läinud suvel ja ytles sedagi, et eestlased soome kylalisi palju sydamlikumalt vastu võtvat, kui soomlased eestlasi. (Nagu teada kõneldakse meil vastupidi ja kiidetakse soomlaste võõrastelahkust taevani. Mina oma poolest pean kyll kogemuste põhjal tunnistama, et ma paremat vastu-

võttu ega ymberkäämist ei oska omale ette kujutada, kui see, mis minule siin on osaks saand.)

Noorsoolikumise kõlblisest põhjast kõneles proua Alpiranta. Toonitas peaaajalikult, et ärgand omatunne ja seesmine, terve instinkt peavad juhutama noori nende tegevuses ja olema teenäitajaks; et selles töös ainult ylevaid ja õilsaid sihte taotellaks.

Õhtul oli mitmesuguseid esitusi — laulu, muusikat, referaate ja muud. Refereeri-

L. Laarman.

Agaramaid noorsoolasi Valgjärvelt, viibib Lääne-Soome (Huittiste) rahvaylikoolis Satakunna noorsooliidu stipendiaadina.

sin Kalevala tähtsusest soome kirjanduse nurgakivina, võrdlesin seda meie rahvaeepose Kalevipojaga. Kõnelin meie eepose mõjust rahvusliku ärkamise seisukohalt, selle teose synnist ja tähtsusest.

Järgmisel päeval järgnes rida huvitavaid referaate.

Sai kuulda nii palju uusi ja algupäraseid mõtteid, palju ideid, mille teostamisele meilgi tuleks asuda. Pildirikkalt ja näitlikult seletas hra Alpiranta näitemängude korraldamisest maaseltsides. See töömees kõneles oma kogemuste põhjal ja nii näitlikult, et võis kas või iga sõna meeles pidada. Kirjutin peaaegu kõik loengud ylés ja kodumaale tulles kasutan need ideed ja mõtted oma kodu noorsooyhinguus.

Kaks õhtut järjesti peeti näitekoosolekuid. Toimisiid koosoleku juhataja ja sekretär, harutati kysimusi karskuse- ja vabaharidustöö alalt. Inimesed olid tõsiselt tõhe syvenend.

Tuli jälle uus päev. Saabus hra Karhula. Hra Alpiranta käsitles seltside ajakirja kysimust. Peeti soovitavaks ja väga arendavaks sellise lehe toimetamine igas yhingus. Siis — sama kõneleja referaat muusika ja laulu yle noorsooseltsides. — Meie kodumaa noorsootööl oleks küll nii mõnigi Soomes sissejuurdunud traditsioon omaks võtta. Kõige ilusam nende kursuste juures oli see, et iga referaadi alul ja lõpul lauldi. See loob nii meeltylendava ja argipäevsusest glespoole tõstva mulje.

Huvitav oli kunstnik Karhula referaat tantsukysimusest noorsooyhinguis. Suurepärane see alguski oli:

„Vabandage, et kavas väike ymberpaigutus tuli ja oma ainet eelse asemel täna käsitlen. Olin nimelt eile õhtul yhel „tantsupeol“, mis takistas mind õigel ajal siia saabumast. Eile tantsis Raunal hõimurahva tytär Ella Ilbak ja olin tema kunsti vaatamas.“

Hra Karhula jutustas ka seda, et ta tantsuetenduse lõppedes yhes teiste Eestisõpradega tantsijanna auks peetud koosviibimisest osa võtnud. Ta seletas, et Ella Ilbak Helsingis rootsimeelsete mõjul, kes iga viisi tahtvat Eesti-Soome suhteile halvavalt mõjuda, milgil viisil ei ole ruume saanud oma tantsuetendusteks. Kui see aga lõpuks siiski õnnestund „oli Helsingi võidet!“ ytlles hra Karhula. Ja sellepärast andvat Ilbak nydki Soome väikelinnades tantsuetendusi, et rootsimeelsete kiuste kõikjal hõimuvendade sydamed vallutada.

Siinse noorsooseltside rahvas hylgab täielikult „jazzitantse“, nagu neid siin nimetatakse. Noorsooseltside pidudel mängivad siin Satakunnas vana rahvusmängijate paar, isa ja poeg Pihlavad. Olen neid mõnes kohas kuulnud ja olid nad siingi nyd meie noorsoonädalal. Vana Pihlava on komponeerind kauni „Pulmarsi“. See oli muusikapala, mis oma lihtsuses ja suurepärases peensuses pakkus sellist sõnul seletamatut kunstilist naudingut, kui harvad muusikapalad. Väga tyybiline see „pelimanni“ paar — surmtõsiste nägudega istuvad ja mängivad, ega kuulegi, mis ymber synnib. Vana-taat on nii mõtlema ilmega, et tahtmata kipud arvama, mis selle kortsus otsaesise taga võib peituda, lihtsa, harimata maamehe pääs, kelle

käsi nii suurepäraseid häali viulist esile manab. Viimasel õhtul esitin mõned eesti rahvalaulud. Olin väga yllatet, kui vana Pihlava enne kojuminekut mind jumalaga jättis ja laulu eest tänas, minu esitise kohta tähendades, et tema küll naishääli on kuulnud, aga nii ei ole ykski sydamesse läind. Mind pani see õige mõtlema. Tean ju ise küll väga hästi, et minu laul hää polnud ja vana mulle tahtis teha oma peenetundelikkkuses häädmeelt. Aga ehk kuulis ta terav helikõrv, et esitet lihtsaist rahvalauludest „Miks nii kurb on minu syda“ ja „Leinaja“ koju igatsus kõlas või mõistis ta tõesti ainult selle rahvaviisij lihtsat ilu — mina ei tea! Olin aga selle väikese tähelpanelikkuse eest enam tänulik, kui pika, kaunisõnalise kõne eest mõne teise suust.

Siis tuli pyhapäev. Seltside edustajaid maanurgist kogunes rohkem. Tehti tutvusi, päevapildistati. Hra ja proua Alpirannad, kes igapäev vähe oma ajast laulumängude õpetamisele ohverdasid, olid kõige koduse olemise hingeks.

Võrdlin tahtmata neil päevil yhist noorsooperet meie esituskogu koosolekutega. Tõsi see on — soomlane on palju kangem ja ligipääsematum kui oleme meie. Siin istub igayks oma nurgas, silmist paistab küll tahtmine minna vestlema teiste noorte aatevendade või -õdedega. Aga keegi ei ole esitand, ei ole tuttavad! Võib istuda kas või mitu päeva kõrvu — sõna ei tule suust. Meil, olgugi et esimest korda tulles edustajana Tallinna koosolekule ei tunnud kedagi, olime lõuna ajal kõik juba yhise perekonnana, olgugi et ei teadnud yksteise nimegi. Palju kodusem ja loomulikum tundub meil. Mina ei kannatand välja sellist põrniitsemist altkulmu — juba sellepärast, et tingimata tahtsin yht ja teist maanorsoo edustajailt kysida ja kuulda. Läksin tutvusi tegema, esitin end ise, kysisin ja seletasin. Ja näe imet — inimesed kirkastusid, sulasid ja pugesid välja tupest. Tekkis elav jutujamine. Igayks seletas oma kodukyla asju. Teisel päeval olime juba kõik suured sõbrad. Minu poolt võeti vist küll sellist julgust kui midagi ennekulmatut, aga kui tekkis vilgas ja lõbus jutujamine, olid kõik nõus selle julgustykiga.

EESTI NOORUS

Proua Alpiranta kõneles meile tavalisel pyhäpäevase jumalateenistuse ajal kell 12. Ma pole senini naise suust veel selaseid sõnu kuulnud. Siin oli noorsoolane, kes sydamest kõneles ja kõik sõnad oskas saata sydamesse. Endine rahvaylikooli juhatajanna, noor, aga juuksed hallid, kõrge, puhas otsaesine, mis juba enne nii mõjub, et tunned eneses: selle otsaesise taga asuvad ainult kõrged ja õilsad, ylevad mõtted!

Esmaspäeval algas töö juba teise tähe all ehk kyll hing ja inimesedki samad olid: Noorsoo Liidu talvapäevad ja Liidu koosolekud.

vaist tegureist, huliganismi kaotajaist ja yhistunde syvendajaist. Tehtigi koosoleku poolt otsus, asutada noorsooseltside juure võimalikult enam kehakultuuri harusid.

Õhtul oli hõimupiduks nimetet koosviibimine Lauttakyla seltsimajas. Publikut oli tublisti ja eeskava valitud: klaverimängu, koorilaulu, soololaulu, deklamatsiooni ja kõnesid. — Seletasin eesti noorsooliikumise algust ja selle põhjustavaid asiolusid, YENY syndimist, kasvamist ja selle tegevust kandvaid motive. Yliõpilane H. Hossia kõneles jälle liivlaskysimusest ja Reijo Ingeri oludest. Minu referaadi viis üks aja-lehemees kaasa — avaldamiseks kohali-

Põhja-Soome noorsooliidu pidulik koosolek.

Koosolekul tekkis elav mõttevahetus liivi kysimuse ymber ja lõpuks tehti otsus:

Satakunna N.-S. Liit kutsub gles kõiki omale alluvaid seltse ja õhutab neid selles asjas tarvitusele võtma järgmisi samme:

1) Noorsooseltsid korraldavad koosviibimisi, kus seletatakse liivlaskysimust liikmeile ja publikule.

2) Noorsooseltsid peaksid asuma rahakorjamisele liivlaste abiraha lisaks (väikeste 2-margaliste Liivi lipukeste myymise, väiksemate ja suuremate kingituste näol, korjanduslehtede abil jne.)

See on ilus algatus ja peaks olema meie südamele sama ligidal, kui soomlastelgi, ligimalgi ehk veel.

Proua Alpiranta seletas mängude ja väikeste õppereiside tähtsusest noorsooyhinguis, kui kasvatavaist ja värskenda-

kus ajalehes. — Proua Alpiranta kõneles suhtumisest hõimukyalistele, kes tulnud yhel või teisel põhjusel vennasrahva hulka — need olid sydamligid ja mõtlemapanevad sõnad. Lõpuks o.i Kalevalaainet käsitav elavpilt — Sammo tagumine, mille hra Alpiranta järjestas. Kõige viimati tants, mida siin noorsooseltside olengutes nimetatakse „nuorten karkelo.“ Tantsiti kauneid vanu tantse, õppisin minagi „Saksanpolka“ selgeks ja tantsisin hra Karhulaga „vanaaegset valssi“, nagu seda siin kutsutakse.

Teispäev oli viimane neist ilusaist ja unustamatuist päevist.

Hommikul avas hra Karhula Satakunna N.-S. Liidu aastakoosoleku ja tuletas meeles oma kõnes kauneid Eestiskäigu mälestusi ja muljeid, rääkis nrs-lastele Meikopi

ja Tannebaumi Soome kylaskäigu järelmõjudest ja toonitas oma kõnes eriti Eesti-Soome suhete syvenemist. — Jagati ka Liidu aastaaruandeid, keskmise suurusega broshyyre, milles kirjeldatakse ka läinud suvist Eesti-matka ja mille yhel lehekyljel meie eelpool mainit noorsoolaste pildid.

Öhtupoolel hakkasid võõrad vähekaupa kaduma. Enne minekut kutsusid Satakunna N.-S. Liidu juhatuse härrad minu juhataja kantseleisse ja teatasid, et mulle on määrat Liidu poolt 700 Smk. (7000 senti) toetust ja makseti raha otsekohe kätte. Olin otse liigutat sellest häätahtlikkusest ja osavõtust, katsusin seda sõnades väljendadaagi, aga isalikud noorsoo-veteraanid ytlesid, ärgu ma nähku vaeva tänamisega, nad teadvat minu tänulikkust muidugi. Nii lõppes see aeg minule yhelt poolt rõõmsasti, kuna olin kuulnud kogu nädala hommikust öhtuni ilusaid ja ylevaid mõtteid ja tunnud end nagu kodumaal nende soojasidamliste noorsootöötægijate hulgas, teiselt poolt olin nukker, et kõik lõppes, armsad inimesed lahkusid ja asemelle ähvardas jälle tulla hall igapäevsus. Öhtul, kui suurem osa võõraid ju oli lahkunud, peeti veel omavaheline öhtune koosviibimine, kus mõnesuguseid ettekandeid oli.

Kolmapäeval läks viimane armas kylaline hra Karhula. Olen õnnelik, et lihavõtteks jälle kutsuti Raumale. — Nii saan koju tulles Soomest kõige armsamad muljed värskeina kaasa tuua, sest mu siinole-

ku aeg on varsti lõpul — nädal veel pärast lihavõtteid.

Ootan kyll aega, mil pääsen kodumaale, aga aiman, et lahkumine on siitki kurb. Olen siin ju kyll veetnud ainult pool aastat, aga see aeg on mulle tähtsam ja paljutähendavam õlnud, kui mõned aastad kodumaal. Siin võiks ytelda: yksinduses (sest olgugi, et noorte inimeste hulgas olen eland, olen seemiselt siiski yksi õlnud), olen tulnud eneselle palju lähemalle, leidnud endas uusi väärtusi ja katsund neid kasvatada, märgand inimlikke nõrkusi ja pyydnud neid vähendada. Siin olen õppind objektiivselt vaatlema end ja muud maailma, olen leidnud endas rahvustunde ja isamaalsuse selle täielisel kujul, siin on mulle iseenesega yksi õlles mõnigi tähtis eluprobleem teisel kujul esinenud. Ja võin kyll õigusega õelda, et iga noore inimese arenemise ja täienemise seisukohalt see lõpmata tähtis tegur oleks, olla kodumaalt pikemat aega eemal. See mõjub nii uskumata karastavalt ja kasvatavalt.

Aeg lihavõtteni lendab pea. Siis läheb kogu rahvaylikooli pere Helsingi huvireisile — vana kombe järgi. See on hea, et talve jooksul armsaks saanud inimesed meid, kaht eestlast, nagu saatma tulevad Helsingini. Seal vaatame veel yheskoos Soome pealinna ja 4. mail pean olema Tallinnas — lõpeb reisipassi aeg.

Kõike hääd ja nägemiseni!

Linda Laarman.

27. III. Soomes.

Jüri öö.

I. Kas kangelased või mässajad?

Jüriöö pühitsemine on aasta-aastalt levinunud ikka enam ja enam. Läinud aastal loitsid tuled peaaegu üle kogu Eesti. Sellest peab järeldama, et Jüriöös on midagi, mis haarab kogu rahvast.

Kuid samal ajal on tekkinud ka vastuvool. Suusõnaliselt olen kuulnud karne arvustusi ja otsusi. Toon näitena vaid

ühе: „Mina arvan, et muistsetel eestlastel oli vaid niipalju kultuuri, et nad üks-teist just ei praadinud ja sõõnud.“ Iseenesesiki mõista ei saa sarnase arvamisega isik suhtuda lugupidamisega Jüriöö pühitsemisse: kuidas pühitseda sarnast närusust! „Vaba Maas“ nr. 105, 7. mail 1929 a. ilmus „—y“ kirjutis kahekordse

EESTI NOORUS

pealkirja all: „Jüriöö kodukäijad. Heameel oma enese nahatäiest.“ Neist pealkirjadest võib juba aimata, et „—y“ suhtub eitavalt Jüriöö pühitsemisse. Kirjutises nimetab ta Jüriöö pühitsemist karnevaalitamiseks, arvab järeldada võivat, et „kas Eesti rahval ei ole viimaks patoloogilisi omadusi, mis mingit sadistlik rõõmu lasevad tunda oma enda häbistamise meelde tuletamisest.“ „—y“ tuletab veel meelde kelkimist või halisemist kurikuulsa 700 a. orjuseajaga kõigil pidulistel juhtudel. Hiljem ilmus veelgi teravam kirjutis „Üliõpilaslehes“ J. Libe'lt, mille nähtava meelega tõi ära „Päevaleht“ pealkirja all: „Meie suurest Jüriöö pidutsemisest.“

Nende kirjutistele oleks mul väga kibedat vastu öelda, kuid... tuleb oodata aega, mil seda teha võib, sest kurvade kogemuste varal tean, mida praegu ei avalda lehed. „E. Nooruse“ liig kalleid lehekülgi ei saa ku'utada poleemikaks üldises ajakirjanduses avaldatud kirjutistega, sellepärast katsun õige lühidalt äraöelda vajaliku.

Mainitud kirjutiste, „Toomapäeva“ ja „Vikerlaste“ libretto autorid, samuti ka needki, kes suusõnaliselt oma eitavaid arvamisi avaldanud, on lihtsalt selle teooria mõju all, mis tunnistab eesti tõu alaväärtuslikuks, võimetuks kultuuri luua. Kultuuri omandasid eestlased rootslastelt ja sissetulnud sakslatelt. Sellelt vaatele on kirjutatud ka meie ajaloo õpperaamatud, mis tahavad tugeada teaduslikkudele teostele. Kuid senini ei olegi veel ilmunud teaduslikke uurimusi Eesti rahva muistse ajaloo alal: mis ilmunud, see käsitab muulaste ajalugusid, möödaminnes vaid rii-vates eestlaste minevikku. Seda mõistsid V. Reimann ja dr. med. J. Luiga ja asusid ajama esimesi vagusid Eesti ajaloo sõõdile. Pole siis ka midagi imestada, et üldises arvamises on muistne eestlane alaväärtuslik tõug, kultuurita, poolmetsik hõimukene, kes kuidagi hingitses ja vireles siin maal, kuni ei puutunud kokku sõjaka kultuurrahvaga, ja et siis pidi ta alluma paremale tõule ja kõrgemale kultuurile. Aga selles vaates ei ole põrmugi teaduslikkust. Ei tee teost veel teaduslikuks tööks see, kui te-

male alla kirjutab magister, doktor või professor, kes ise on uppunud eelarvamis-.

Teadus algab seal, kus on mõõt, kaal, kriteerium. Aga nimetatagu minule kriteerium, millega hinnatakse ajalooliste dokumentide väärtust Eesti rahva ajaloo alal! Seda ei ole, sest et ei ole tähelegi pandud selle puudumist.

Kahjuks pean tunnistama, et meil pü-sib Eesti rahva ajaloo uurimine alles tasa-pinnal, kus ei osatud veel teaduse ja mui-du hea õnne peale urgitsemise vahel vahet teha, nagu näiteks, keemias veel 18. sa-jandil. Kui meie ajaloolased üles tõstak-sid selle minu visatud kinda, siis kaoksid kiirelt kolikambrisse kõik meie ajaloo õp-peraamatud ja muud raamatud, kui väga ja väga rumalad muinasjutud, ja kirjutat-akse päriselt teaduslikul alusel uued, siis selgib, et muistne eestlane oli vääriline lii-ge tolleaegse Euroopa rahvaste peres. Meil on selle tõestamiseks ainelist ja kultuurilist muinsust külluses ja dokumente, milliseid ei ole ei venelastel ega ühelgi Skandinaa-via rahval. Nimetan siin vaid „Libris Cen-sus Daniæ.“

Hiigla võitluses, mis kees kristliku ja mittekristliku ilma vahel mitme sajandi väl-tel, paistavad 8. sajandil silma kaks võim-sat kollet — üks kaugel lõunas — Väike-Aasias ja Mustamere kaldail, teine Läänemere rannikul. Väike-Aasias jäid võitjaks muhameedlikud rahvad, kuid Läänemere rannikul — kristlikud rahvad, sest risti-usk lõikas Dnepri-Volchovi teed kaudu eestlastel seljataguse läbi. Eesti rahvas jäi üksi saarekesena kristlikku merre, Nogardi (Novgorodi) üleminek ristiisku otsustas Eesti rahva saatuse veel enne, kui algas tegelikult sõjaline pealetung õhtupoole. Sarnastes tingimustes enese eest hea seista ja sõandada astuda võitlusse on suurima iseteadvuse, vapruste ja kultuuri tunnistus. On dokumente küllaldaselt (Bunge „Ur-gundebuch“), mis tunnistavad võitluse äär-misest visadusest 150 aasta vältel. Need dokumendid tunnistavad, et „Jüriööd“ sar-nasel kujul, nagu meie ajaloo raamatud kujutavad, Jüriöö mässi, ei ole olnudki. Jüriöö mäss on vaid muinasjutt, mille väl-jamõtlemise tagamõte paistab silma sama selgelt, nagu punane niit valgel pesul: õigustada Eesti rahva metsikut maha tap-

mist. Tegelikult oli vaid 150 aastat kestnud sõja viimne vaatus.

Et saada pilti Eesti rahva tolaeagsete põlvete kultuuri kõrgusest: rahvusliku ideoloogia, iseteadvuse, vapruse ja riikliku organisatsiooni tugevusest, kujutlege enesele, et tänapäev sõjakas kommunism valdab peale N. Vene ka Poola, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Austria, Ungari, Inglismaa, Taani, Norra, Rootsi ja Läti ja küsige eneselt — kas meie suudame kaitsta oma iseseisvust siis veel 150 päevagi? Muidugi mitte. Kui Leoniid Termopiilêdes langes oma 200 kaaslasega, tunnistasid kreeklased tema kangelaseks igavesest ajast igavesti. Aga siin oli kibedam lugu, kuj Leoniidil Termopiilêdes ja meie ei peaks nende mälestust austama?! Siis pole meie tõesti väärt seda iseseisvust, mis meile saanud osaks, ja meie ei oleks väärt kandma eestlaste nime — orjadeks peaks meid siis nimetama iga möödamineja.

Kustas.

II. Tõstkem tõrvikuid võitluse õõl!

Maati Mullari.

Kord aastas loitvad Jüriõõl tõrvikud, leegitsevad tuleriidad, mis jälle heledamalt manavad meie vaimusilme ette mälestusi Suurest Võitluse Öõst ja esivanemate kangelastegudest. Teame ja tunneme, et kust ka ei leiaks meie noorpõlv omale eeskujusid, keda ta ka ei austaks ja ülistaks, nende kõigi kõrval seisavad meie hingele lähimal need — kelle järeltulijatena tunneme iseend. Meie mineviku põlved on need, kes meile pärandanud oma võitlusvaimu, vabaduse aate ja iseseisvuse mõtte. Just need meie esivanemad — ei keegi muu!

Seda on ka tunnistanud Eesti noorus, vääriiliselt mälestades ja täis uhkuse tunnet süüdates tulesid üle maa — oma lugupeetud esivanemate, nende aateliste juhtide auks ja saavutatud võitude pühitsemiseks.

Ka tänavu loitvad üle Eesti Jüriõõl tuled ja kes meist jääks vaid kõhklevaks pealtvaatajaks? Seal, kus on liikvel kogu Eesti, kus tuhandeid suust kostab hümn

Tulivere püha ohvritamm Kusalus.

oma kodumaale, — seal ei ole kahtlust, et läheb kaasa kogu noorsoopere. Läänud aastatel on ÜENÜ noored Jüriõõl mitmel pool sammunud isegi eesrinnas. Ja seda täie õigusega. Tunnevad ju eestkätt noored kohustust kõrgel hoida oma aadete tungalt seal, kus ühisele teel on sammumas kogu Eesti oma määratud tuleviku poole.

Just selles peitubki Jüriõõ pühitsemise suur mõte, et viia ühisele rahvuslikule teele kõiki — nii noort-, kui vanemat põlve, kõrvale jättes igasugu liigitusi ja lahkkelisid — tunda endid ühendatult Eesti rahvusena.

Nii on meie esivanemate Suure Võitluse Öõ mälestamisest saanud tõsine rahvuspüha, suur auavalduste rituaal neile, kes vääriivad meie esivanemate-kangelaste nime. Näidaku ka tänavu Eesti noorsugu, et ta ühise tee leiab ja ärgu keegi meist lasku eksitada neist, kes meie Jüriõõ mälestamise mõtet sihilikult püüavad tumestada. Viimaste hädakisa kostab liigagi sel-

gelt tuntud Saksa-Balti ajaloolaste seisukohalt. Nii ei imesta keegi, kui nende silmis on meie esivanemate kõrgest vabaduse aatest juhitud võitlus vaid puht orjade „mäss“ maksva „õiglase“ korra vastu. Ja see „õiglase“ kord oli, nii öelda, Jumalast seatud, mille kaitsjatena esinesid sissetunginud võõrad ja nende käsilased. Kui 587 a. tagasi meie esivanemad ei tunnistanud seda korda õiglaseks, kuigi see kristliku korra nime kandis, siis seda vähem võime meie seda teha. Meile on liigagi hästi teada ajaloost selle „korra“ hävitustöö ja tagajärjed ja miski ei takista nüüd meid pühitseda selle üle saavutatud võitu.

Jüriöö tuled ongi nüüd ühtlasi võidu tuled, mida süütame endise korra varemeil. Nende paistel kerkib meie vaimusilme ette esivanemate aateline võitlus ja need tuled valgustavad ühtlasi ka meie tuleviku teed.

Eesti noorus! Tõsta tõrvikuid võitluse ööl! See on sinu mineviku heledam öö, sinu vabaduse päikesetõus ja oma tuleviku pant!

Läinud aastal üleriiklikku Jüriööd korraldava toimkond Tallinnas pidas soovitavaks pühitseda seda iga aasta maikuu esimesel pühapäeval. Vastavalt sellele otsusele tuleb Jüriöö mälestamisele tänavu 4. mail, millist tähtpäeva ka ÜENÜ osakonnad üle maa peaksid pidama silmas. Pühitsemist tuleks korraldada liigemalt eelmise aasta kava järgi, kus põlesid tuleriidad ja tõrvikud, tehti rongikäike, astusid üles kõnelejad, laulukoorid ja kostsid rahva ühislaulud. Siin peavad ÜENÜ osakonnad vahettegemata kõike teisi seltse kaasa kutsuma ja ühiselt asja viima läbi. Ühisel asjakorraldusel ei tee kõnelejate leidmine ka niipalju raskusi, kui see vast mõnel nooremal ühingul ette võiks tulla. Omalt poolt pakub Tallinna osak. omakultuurharu kõigile oma toetust, saates soovijatele kätte igasuguseid näpunäiteid ja vajalikke kõnede materjale. Jääb soovida vaid et ÜENÜ osakonnad üle maa tänavu Jüriööd mälestada suudaks kõik ühel ajal, s. o. 4. mail, mis oleks seega, meie ühistunde ja võime kaunim väljendus. Selleks jõudu kõigile soovib ÜENÜ Tallinna osak. omakultuurharu.

Pastlakultus.

Kustas.

ÜENÜTO kodu koosolekute saali seinad Esituskogu koosoleku puhul olid kaetud ÜENÜ elu selgitavate tabelitega-diagrammidega. Need on tehtud suure hoolega, on nõudnud palju tööd ja vaeva, mis tunnistab suurest armastusest ÜENÜ vastu, sest tasu makstud nende eest ei ole — ÜENÜ keskjuhatus on vaene, aga need tabelid maksaks pöörast raha. Ka andekalt ja maitsekalt on nad tehtud — heameel oli neid näha.

Vaadakem tabeli „ÜENÜ tegevusalad“ üksikuid tegevusalasid kujutavaid pilte — embleemid on nupukalt valitud ja joonestatud ning maalitud hästi. Jõuame „Omakultuuri haru“ embleemini. Selleks muistne tulepila põleva pürruga ja see paneb imestama kõige rohkem. Miks on omakultuuri embleemiks pird (peerg)?

Kui Ameerika ehitab 100-kordseid pilvelõhkujaid, kui Ameerikas on iga 4 inimese peale 1 auto, kui Ameerikas on keeluseadus ja kui ta kulutab selle elluviimiseks enam kui kahekordse Eesti vabariigi büdsheti jne., jne., siis see on ameerika omakultuur. Selle ilmestuseks peaks o'ema lendav kuul.

Kui Inglismaa valitseb maailma targa demokraatliku poliitika abil, kui ta valmistab ilmas paremaid kaup (sordikau-pu), kui ta austab traditsioone, jne., jne., siis see on inglise omakultuur. Samuti leiame igal rahval omakultuuri mõiste põhjened looval, edasirühkival tööl, täienemise ja arenemise vaimul.

Agaga meile on öelnud üks kuratlik vaim, et meie omakultuur

on risti vastupidine: on tagasi-
kippumine pärisorjuse aegsesse
suitsutarre meie isamaalsuse ja
rahvusliku hea käekäigu nimel.
Ja seda usutakse kui püha tõde.

Omal ajal oli suurimaks rahvustunde
avalduseks pastaldes ja kotiriides ilmu-
mine rahvuslikele pidudele, kõiksugu
kõdunenud naelakastidel, mollpillidel, lu-
tusarvedel, lehepillidel, torupillidel jne.
mängimine noil rahvuslikel pidudel.

Asusin selle rumala eelarvamise hävi-
tamisele ja praegu oleksime sellest nagu
juba üle saamas. Kuid kui ei ole hävitatud
pastlakultuse vaim ise, siis, näete, ta
leib enesele ikka ja ikka uusi väljendus-
vorme. Aja kotiriie ja pastal uksest välja,
pastlakultus tuleb tagasi samast uksest
moll- ja torupillide, „Vikerlaste“ ja „Too-
mapäeva“, lusika lakkumise ja varukaga
suupühkimise näol teatrilavastustes jne. ja
tulepila näol ÜENÜ tegevusalu pildista-
vail jooniseil.

Kas olen ma vett suus hoidnud või
sulge roostetanud? Ei ole — ma olen sele-
tanud koosolekuil ja üksikuile, olen kirju-
tanud, kus iganes on võimalus olnud aval-
dada, et omakultuur (tarvitagem siis
juba M. Luteri katekismuse abi) on kõik
see, mis meie teeme oma ihu ja
hinge ülalpidamise ks.

Küsimuses seisab vaid see, kas meie läh-
eme inimeste teed, s. o. püüame luua

ja arendada, õppida ja kohan-
dada, või läheme „nagu senini — ah-
vide teed — ülevõtta ja järelahvi-
da kõik, mis iganes moodne seal, keda
meie oleme harjunud järelahvima.

Kui meie läheme esimest teed, siis on
see meie omakultuur ja ühtlasi kul-
tuur, aga kui läheme teist teed, siis on
see ahvikultuur, polegi kultuur üldse.

Kas sellest aru saada on nii väga ras-
ke? Pastlakultus on ahvikultuuri isa ja
taimelava. Kui inimestel on kindel usk,
et kõik see, mis meie esivanemad on suut-
nud teha, mis meie teeme ja mis meie tu-
levased põlved suudavad teha, on ala-
vääruslik, aher ja nigel, võrdub vaid past-
lale, torupillile, suitsutarele ja pirrutulele,
siis ei jää ju tõesti üle muud, kui vaid
kõige järelahvimine, mis iganes teevad
need, keda peame pärisinimesteks. Kes
mõistab kui rumal see kõik on, see üteltu
ka teistele, siis saame vast lahti pastla-
kultusest ja ahvikultuurist ja meie vaimu
ja ihu, ühiskonna ja majandusliku jõukuse
arenemisele avanevad soodsamad võima-
lused.

ÜENÜ märgil on hele täht ja noored
kuused: see on meie püha embleem ja
kõlbab ka omakultuuri mõiste emb-
leemiks, aga mitte mõni suitsev pird nõ-
gisel tulipilal.

Kõik sõtta pastlakultuse ja
ahvikultuuri vastu!

Muljeid ÜENÜ Esituskogust.

Viimasele ÜENÜ Esituskogule (5—6.
aprillil) sobib väga noorte parlamendi nimi,
nagu see leidis ajalehis. Juba esindajate
tõsised ja asjalikud näod jätavad parla-
mendi mulje ning iga rong toob seda maa-
noorust, esindus-intelligentsi juure. Väik-
sed kohvid käes ilmuvad nad koorma-
tuna esindusmuredest ÜENÜTO ilusasse
kodusse Toompeal. Ametliku alguse ajaks
on aga juba 68 osakonda esindatud 100
esindajaga — nii kui riigikoguski — 100
saadikut. ÜENÜ 26-das esinduskogus —
rekordarv. On näha, et noorsoos kollek-
tiivse koostöö vaim elav.

Esindajaid igast eesti kaarest: lõunast,
Sännamailt, lõikab temperamentne Elmo
Ploom igakordsel esinemisel poolehoiu
loorbereid; hommikupoolt kraamib seni
surnuks arvatud Narva osak. esindaja sü-
damelt sõnadehulka ja õhtumaalasi esin-
dab õrna tämbriga (noorsoolase Vardja lei-
dus) Hiiumeie Kalju Kaseväljalt. Viimane
sõlmib varsti isiklike tutvusi Järvakandi
noortega, kellega muidu oldud kirjavahe-
tuses vaid „Eesti Nooruse“ kaudu. Lepi-
takse kokku ekskursiooni suhtes Hiiumaale
ning hiljem kuulub sinna külla sõita kavat-
sevat teisigi osakondi. Saaremaa oli aga

EESTI NOORUS

esindatud ainult teeõhtul minister Kösteri kaudu, kes esindas saarlaste heasüdamlikkust ja huumori: kõne meelitas välja kestvaima ja tormilisema aplausi.

Esindajate enamuses oli meesnoori. Vaid paarkümmend õrnemasse soosse kuuluvat esindajat, kellest peale Hiiu preili, paistsid välja vana Simuna tragid esindajad Hermine Einling ja Linda Kümnik, Aruküla preilid M. Niinberg ja L. Kukman, Kahula ja Valaste naispedagoogid ja teisi naisnoori Järvakandi, Albu-Risti, Maho, Seliküla, Saduküla, Venevere, Riisipere ja Kolga-Jaani osakondadest.

Üldse oli esindajate hulgas kümnekond õpetajat ja koolijuhatajat, mis enesest kõneleb kooli- ja noorustöö loomulikkust lähenemisest ja kokkusulamisest.

Esimesena hävitab ametlikku esindusilmet esimehe soe avasõna ning sellele järgnev ühine: „Eestimaa, mu isamaa.“ Erilist lau-uoskust näitavad siin akadeemilise Tartu esindajad, kelle rõhutamine: „truuiks jääme isamaale!“ kostab üle teiste.

Juhatajate valimine toimub imekiirelt. Ning täielikult sulab ametlikkuse jää aruannetel kohtadelt, millised avab seni surnuks arvatud Narva esindaja. Viimasel näib enam olevat öelda, kui mõnel alati „elaval.“ Ta kurdab õpetajaskonna passiivsuse üle noorustöös, millist asjaolu hiljem veel kurjemalt naelutab kinni Järvakandi esindaja, kus õpetajad, eesotsas koolijuhataja, töötavad otse vastu noorusasjale. Leidub seda kaebust kaunis palju mujalgi. Ent leidub ka vastupidist. Valastes on osakond paari kuu jooksul kogund enda ümber 70 liiget. Eesotsas samum kooliõpetaja-juhataja.

Humoristlikke sädemeid pillub Saadjärve noorsoolane E. Vardja. Kuna teised esindajad enam-vähem kohalist tegevust välja paista lasevad, tõmbab tema „Eesti Nooruses“ Saadjärve kohta esitatud asjaoludest ühe kiituse teise järele maha, mis kuulajais loob lõbusat meeleolu. Järele jäävad vaid „kultiveeritud simmanid“ õpetikkude kõnede ja lauluga ning lokkav põllumajandus ja koduümbruse ilustamise asjandus, mille poolest vast üks väljapaistvamaid ÜENU osakondi. Vast ehk ka seepärast, et noorsoolane Vardja ise eesotsas.

Siin ja seal valdab pessimistlik toon. Kus takistavad kooskäämise ruumide küsimused ja kasutatakse koosolekuiks isegi sauna ruume, kus takistavad tööd palvevennad, kus vanempõlv ja haritlased jäävad eemale, kus raskendab tööd halb eeskujud, kus klassivahed ja killustatud „laudkonnad.“ Väga sagedasti teevad takistusi vallavalitsused. Asjaolu, mis vist noori tõmbab vallavalitsustele lähemale. Vähemalt nimetavad end kaks koosoleku juhatajat, Elmar Vardja Saadjärvelt ja Kusta Hark Valgjärvelt, sõnavõtmisel vastastikku Saadjärve ja Valgjärve vallavane- maiks.

Ent pessimism hajub, mida lähemale iga aruandja jõuab oma ettekande lõpule ning lõppedes kostub juba elav käteklõppimine.

Ka meeldivat kuulduv ja kahtlemata suuremal määral, kui kaeblemist. Siin ja seal tuleb ümbruse noorus organisatsiooniga elavalt kaasa. Ulakus kohe väheneb, nagu Riisiperes ning tööd tehakse igasugust, milles ÜENU osakonnad vägagi leidlikud. Seitsmes osakonnas ilmuvad oma ajakirjad, teotsevad õpiringid jne. Albu-Ristil teotseb radio-foto õpiring, Kolga-Jaanis korraldatakse raamatute ja ajakirjade näitust ja teostatakse kohalikku keeluseadust. Valgjärvel korraldati meeskäsitöö kursus ja peeti kirjanduslikku kohut Otepää advokaatide kaasabil. Riisiperes asutakse vanavara ja rahvaluulet korjama ning kavatakse kevadel korraldada vanavara näitus. Kursusi, loenguid, ekskursioone, koosviibimisi ja muud liigub igal pool. On näha uut hoogu meie seltskondlikus töös.

Mõnedki osakonnad on õige perekad, Nii Tallinna 350, Hõimla 250, Valga 200, Aruküla 120, Voldi 110 liikmega jne. Sammutakse praktiliste küsimuste lipu all, nagu seda põllumajandus, ühistegevus, käsitöö, muinsusvarade- ja looduskaitse, kehakultuur jne. Vastavad huvid leiavad elava harutluse referaatides, mida kuulatakse väga tähelepanelikult ja mille lõpul pääseb valla elav poolehoid...

Mõju näib avaldavast ka elav kontakt nõukoguga. Mõnedki kavatsused näivad võtvat kiirema teostumise tempo, hakka-

EESTI NOORUS

vad liikuma mõnedki asjad, mis seisnud seni. Noorustöö jõuab välja lapseast.

Üllatab ka noorte asjalik ja hoogne juhatatus, mida teostavad noorsoolane Kranfeldt Tallinnast, Vardja Saadjärvelt ja Kusta Hark Valgjärvelt. Oma kõneosavuse ja selge ning julge juhtimisega tegid nad au parlamendile. Ja kuigi väike töötakistus ühe esindaja poolt pingutas vahest mõne juhataja närve, saadi sellest siiski auga üle.

Üldse hõljus parlamendi kohal palju nooruslikku vaimu ning kodumaa ja selle omapära armastust. Rajatakse uusi teid, otsitakse uusi maid, kõnnitakse üksmeelselt ja rõõmsalt vastu tulevikule, mis on noorte päralt.

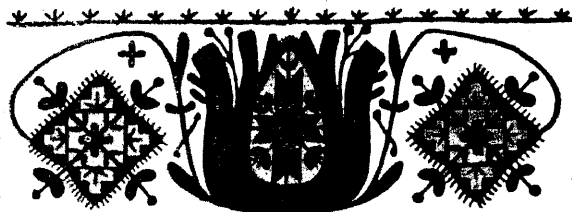
Parlamendi ametlikust tööst järgmine kord. A. M.

ÜENÜ Esituskogu saatis viimase koosolemise puhul tervitustelegrammid hra riigivanemale, haridusministrile ja Kanadast kodumaale jõudnud vabadussõja kangesasele Johan Pitkale. Adm. Pitka saatis tervitustelegrammi peale järgmise vastuse:
Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Esituskogule Tallinnas.

Täna Eesti noorte Esituskogu nende tervituse eest ja soovin Eesti noortele jõudu nende eneste arendamisel ja kodumaa ülesehitaval tööel, sest Eesti noorte päralt on Eesti tulevik.

Südamlikult tervitan teid.

Joh. Pitka.

Ema.

Katkendjutustusest.

Vold. Vent.

Võikalt hulgedes kihutavad sügistuuled üle lagedaks muutunud maastiku, muravad metsades nõrgemaid oksid ja rebivad puudelt maha nende viimaseid ehteid.

Juba ringutabki pimedus omi võimsaid, igivanu liikmeid, lehvitab võidurõõmsalt oma hiigelsuurt tintmusta mantlit, laotades seda uskumata kiirusega kõikjale, kus alles hiljuti mängisid sügispäikesed kahvatud kiired. Keegi ei viib sellisel ajal heameelega väljas. Tuba avab paha mäletamata oma soojad, nõrgised seinad, neile, kes kuumad ja valge suve jooksul ta peaaegu olid unustanud. Ent kõigil ei ole siiski püsi toaseinte vahel, olgugi seal soojust ja valgust küllaldaselt.

Mispärast jookseb väikene poisike juba nii mitmendat korda väravaile, milleks

kuulatab ta külma käes kergelt lõdisedes? Kas ei kostu ükskord ometi kaugusest vankrirataste põrin, kas ei ilmu pimedast viimaks nähtavale hobuse sõidutaktis edasi-tagasi liikuv pea? Ent midagi ei ole kuulda ega näha ja poisike sammub nukralt tuppa, et sööstuda mõne minuti pärast uuesti väravale. Peab ju nende kaudu saabuma poisikese ema. Juba nädal tagasi oli ta pererahvale kirjutand ja luband talle täna sõita järele, et enesega kaasa viia linna.

— Sa oled täna õige karsitu, ei läbe enam kõhtugi korralikult täis süüa, tähendas teda tähelepanevas perenaine.

— Eks nad peaks ikka varsti päralt jõudma. Näe päike juba ammu allaläind, egas nad väljasõitu päriselt pimedada peale

ikka jätnud — tähendas ta uuesti, kui poisike ei vastand midagi.

Ent see, allasurudes kurgus pakitsevaid pisaraid, võttis varnast mütsi ja jooksis värvast välja, jättes perenaist järele vaatama imestaval pilgul.

Poisike tasandas sammude aluses, kui tagasi vaadates vaevalt seletas talu pimedusega ühtesulavaid piirjooni ja uduselt vilkus kambriaknast teele paistev tuluks.

Tee oli porine ja täiesti tühi, ainult tuul vingus telefoni juhedes ja eemalt kostis üksik koera haukumine, vastas aga mustendas mets, võigas ja salapärane õõsaabuvas pimeduses.

Poisike kartis pimedat metsa, ent mingisugune, arusaamatu võim kihutas teda tagant, talle tundus äkki, nagu lehviks ema kohal mingisugune kardetava hädaohu pilv ja ta peab ruttama, et teda hoiatada. See oli mingisugune seletamatu rahutus, mingisugune salajane eelaimus kaugelt lähenevast kohutavast õnnetusest, mille eelkäiv süngel vari oli end niiske uduna poetand poisikese hinge.

Ta oli vahepeal jõudnud juba metsa, pimedus muutus siin peaaegu läbipaistmatuks ja puud tundusid vihastena. Kartes vaadata tagasi ehk enese ümber, liikus ta edasi, igakord üleni võpahtades, kui jalga komistus vastu kivi ehk puujuuri; seletamatu hirm asus ta südamesse.

Talle tundus, nagu peaks iga hetk keegi nähtavale ilmuma metsa sügavusest, keegi nagu oleks järeljätmatult lähenend hiiglaratsu seljas, kelle kabja lööke tundes puudki püüdsid tungida üksteisele lähemale.

Ja nagu oleks keegi ratsu seljast kogu aeg vaadeldud teda külmal, läbitungival pilgul. Jäine jõuetus haaras poisikese liikmeid, ta jäi hirmunult seisma, ei julenud edasi minna ega kõvasti hingatagi. Ning siis — sähvatus talle haruldase selgusega meele nägemus, mida oli näind möödunud talvel, hargnes nägematu side endise seletamatu rahutuse ja praeguse masendava hirmutunde vahel.

See oli linnas, nende väikeses toakeses, kui ta ühel õöl üles ärkas tasasest, jääkülmast puudutusest. Ta avas silmad, tõusis istukile ja eraldas selgesti tuba. Voodi ees laual põles lamp, tema kõrval

magas rahulikult ema, üksikud hallid rõskusemardikad ronisid aeglaselt üles mööda niisket seinat. Voodi ees aga seisis teine ema, samuti riietat lihtsasse, linasesse öösärki, pruun jooksvahaiguse märk paehal käsivarrel.

Täiesti liikumatult seisis ta voodi ees ja läbitungival, midagi nagu öelda tahtval pilgul vaatas magaja otsa. Magaja uni muutus nagu rahutumaks, ta tegi katseid end liigutada, ta huuled, nagu oleks püüdnud midagi küsides avaneda. Poisike vaatas hirmunult selle haruldase toasviibija otsa. Ta oli ema sarnane, ainult vaadates kauemini, nägi poisike, et ta palet olid rohkem vajund sisse ja huuled äärmiselt kahvatud, et ta näol ja kätel oli eriline vahakarva varjund, varjund, mida oli näind surnud vanaemal, enne kui puusärk lõplikult kinni panti. Seal, korraga... magaja pööras end rahutult näoga oma teisiku poole, viimane tõstis kangelt ja aeglaselt üles oma kollaka käsivarre ja tehes sellega kutsuva, käskiva viipe, pöördus aeglaselt ümber, nagu oleks ta käskind magajal jälgida enesele.

Aegamööda haihtusid ta vormid ja sulasad ühte toanurkadest väljahoovava pimedusega. Kauem ei suutnud laps väljakannatada, ta raputas kõigest jõust, ikka veel edasimagavat ema, ja surus end tema vastu värisedes.

Emal avas silmad ja vaatas heitunud, küsival pilgul oma last. — Mis sul on, kes nägid midagi unes? Päris ta rahutult, ent poisike ei suutnud vastata midagi, ainult tugevamini veel surus end ema vastu ja alles pikkamööda rahunes, uinutet paitava käe puudutustest oma higisele otsaesisele.

Ja nüüd siin pimedas metsas, tundis ta erakordse selgusega, et kartus nägematust hädaohust, mis varitseb ta ema, ei ole põhjendamatu ja kirjeldamatu ahastus täitis korraga ta väikest südant.

— Ema! kisendas ta, pannes sisse terve oma ahastuse, hirmu ja armastuse — Ema! hüüdis ta uuesti ja langes nuttes maha niiskesse samblasse.

Seal kostis metsa vaikusest läheneva vancri põrin ja vähe hiljem istus ta juba ema kõrval naeratades rahunenult ja õnnelikult. Ta ei kartnud enam ei metsa ega

EESTI NOORUS

pimedust ja talle tundus, nagu oleks salapärane ratsanikki pöörand ümber oma ratsu ja kadund vihaselt metsa ja öö ääretusse. — — —

Veel samal talvel jäi ema raskesti haigeks ja paigutati haigemajja, poeg käis teda tihti vaatamas, kuna ükski, kuna isa selsis ning uurides ema kahvataud, valudest kurnatud nägu, ilmus ta silmi ette uuesti teine „ema“, kes nii käskivalt oli viiband käega äraminnes ja sellega haige päevpäevalt omandas ikka rohkem ja rohkem sarnanevaid jooni.

Ta oli kuulnud teisi kõnelemas ema võimalikust surmast, kuid ta ei osand enesele seda öieti ette kujutada. Talle isegi meeldis, kui teda vaesekslapseks nimetati, kõik olid sealjuures nii hääd ja vaatasid teda nii kaastundval pilgul, maiustusigi toodi talle rohkem, kui enne.

Kas sul oleks ka kahju, kui ma ära suren? päris temalt ema, nukralt naerata-des, neile mõlemale teadmatul viimsel koh-tamisel.

— Jah oleks — vastas tema.!

— Jääd siis vaesekslapseks, ei ole enam ema, kes sinuga vahel küll riidles, kuid siiski armastas, nõnda armastas, nagu sind keegi ialgi armastada ei suuda, lisas ta juure endamisi — saad enesele siis võõra ema.

— Ma ei taha võõrast ema, tema ei ole nii hea, kui sina, sa ära sure ära! vastas poisike.

Ema naeratas, kuid ei osand sellele leida mingit vastust.

— Päi emakene, kas sul on veel viinamarju? küsis poisik väikesel vaheajal jär-gi, — tädi rääkis, et ta sulle eile on toond.

— Ah ja, kuidas mul ometi meelde ei tulnud, need on ju kõik sinule alles hoi-tud, vaata seal laua sahtlis, — ütles ta, seda lahitõmmates oma kahvatu, haigu-sest nii jõuetuks muutund käega.

Poisik unustas jalamaid oma mure ja hakkas isuga sööma maitsvat puuvilja.

— Säh, võta, need on sinule! — ütles ta väljavalides ilusamaid kobaraid teiste hul-gast.

— Söö nüüd päälegi ise, — ütles ema tagasi andes pakutud viinamarju, mõne üksikuga vaid jahutades oma põlevat kurru ja suulage.

— Aga emakene, kas lubad mul need ligi võtta, mis järele jäävad, ma tahaksin Kaarinile kah viia! — ütles poisik, kui oli rahuldand isu.

— Jah muidugi, — ja ta naeratas hää-tahtlikult, kui nägi millise hoolega poi-sike maiustusigi tasku peitis ja milline rutt tal oli minekuga.

Kaua hoidis ta lahkumisel poja kätt omas kuumas higises pihus ja ta pilk viibis veel kaua uksele, millest oli lahkund talle nii armas väike elurõõmus kogu, too, kes oli ühte kasvand südamega, kes nii raskeks oli teind suremise. Midagi suurt ja ülevat peitus selles pilgus, otsekui oleks surija koondand sellesse kõik oma kasu-tamata jäänd emaarmastuse tagavarad, ot-sekui oleks ta selle oma viimase, kõige kallima kingina surund sügavasse oma lap-se hinge, sinna kuhu ei pääse elu madalad kired, kuhu ei aja oma juuri naudingute mürgised õied. Jumalik säde peitus selles sureja ema kingituses, selle sädeme oli Looja istutand tema hinge, kinkides talle elu, — elu, milles oli nii palju heledat, rõõmsat, hõbeselget tütarlapse naeru, nii palju naise ja ema kuumi valusaid pisaraid, nii palju õnne, ent veelgi rohkem valu ja kannatusi.

See oli viimane kord, mil laps nägi ema elusana, järgnesid pisarrohked leina-päevad ja ema sängitati mulda, temast jäid vaid mälestused ja kalmuküngas, mille eest tal tuli hoolitseda.

Laps ei suutnud veel öieti mõista oma kaotuse suurust — tolles eas unumevad kiirelt ka kõige suuremadki mured, aset andes helgetele rõõmupäevadele.

Ja mida suuremaks ta sirgus, seda rohkem meelitas ja kutsus teda elu, seda värvikamalt maalisk ettekujutus talle uusi, avaraid maailmu ja kõik tundus nii ker-gena, kättesaadavana elus... ning tal pol-nud vähematki aimust surija viimsest kin-gitusest.

Tähtpäev.

Kuue aasta eest kandsid nad rinnal ühist märki: hõbedane plaadikene peene keti küljes. Olid vaimustet sellest. Nüüd on need märgid ammu unustet. Vaevalt leiavadki ta muu kriibu-krabu seast kuskilt kastikesest. Mõnel on ema hoolitsev käsi selle peitnud mälestisesemena. Märgi teisel küljel oli graveerit kandja nimetähed, ning aasta, mil pidid uuesti kokku tulema keskkooli abiturientid.

Kaunile kevadpäevale oli määrat kokkutelek. Koolimaja pikast, kitsast koridorist hõngus niiskust, isesugust lõhna. Äratas tundeid ja mälestisi. Vaevalt on kellelgi olnud aega mõelda tagasi kooli kitsale koridorile. Elu tuli pärast teda ja oli nii avar, et kooliseinte vahelt tulnu ei osand alul orienteerudagi. Mõnigi eksis. — Meelestuvad vahetunnid, õpilased jalutamas paaris või üksi, sageli raamatuga. Kõigil ühtevärvi rüü ning ühine huvi, vähemalt kuus tundi päevas. Meelestub koolipidu, tütarlaps valges põlles, muusika, tants, korusaatja kavalereppur, kohmetu suudluski väraval. Kõigest sellest on nüüd möödunud kuus aastat.

Mis on saand sellest kolmikümnest, kes kuue aasta eest kandsid vormiriüül hõbedast märgikest? Täna ehk selgub osaltki, kui palju on täitund nende unistusi, kui võrra on üksteisest erinevad samavärvi rõivad.

Esimesena jõuab kohale klassi tulisäde, õppis hästi, vallatas veel paremini. Kuus aastat on ta olnud abielus, jättis koju poja. Meeleldi oleks võtnud kaasa, et näeksid teisedki tema õnne. Silmis endine valatus, liigutatus midagi poisilikku. Elu on nii kaunis! Mees on hea, poeg teeb rõõmu, mis peaks kustutama tema silmist sõra? Teisi kohtleb lihtsalt, salajase kaastundega aga seda kooliõde, kel on vaid koht kuskil kontoris. Aga tal on viimase lõikega mantel, hästiravit nägu ja juuksed.

Autos saabub töösturi proua. Oli klas-sis ilusaim ja rumalaim — nüüd rikkaim ja noobleim. Tõepoolest kahtleski ta selles sõidus, sest taevast teab, mis neist kõigest saand, võib teha veel kompromiteeri-

vaid tutvusi. Ometi sõitis. Istuma asetub maaõpetaja kõrvale, et vahe riietuses ja noblissis oleks silmapaistvam. Viimane-gi on hoidnud kokku oma mõne kuu palga, et väärikalt esineda. Näeb aga, et ometi on ta kleidilõige vähemast mõne kuu võrra maha jäänud teiste omast. Ja kui proua kõneleb oma kahest lapsest, teenijaist ja tubadest, kuulab koolipreili vaikides ning lausub lõpuks, et temagi elavat hästi. Muidugi elab ta hästi! Kooliajal ei saand igapäev kõhtugi täis, nüüd pole vähemast seda muret. „Kas pole maal ka igav?“ — „Ei.“ Taevast teab, millisena kujutleb proua „maad“, ent koolipreilil pole siin tahtmist valgustada rahvast.

Seal on kooliõde, kellest paljud pidasid lugu vaid siis, kui oli vaja abi kirjitoos või muus. Muidu ei hoolitset tassist suuremat. Kavalere polnud teada, pidudel ei käind, kui tuligi, istus vaid nurgas, riietuses ei mingit leidlikkust. Ja kuidas on võimalik kuue aastagi pärast pidada tassist suuremat? Kõhnakane, sissevajund rinnaga, põlevad vaid kaks silma. Lõpetand ülikooli, on raske aga leida kohta. Ning ta isegi tunneb praegu, et on teind kusagil vea, kas ses, et on huvitund muust kui lõbust ja seltskonnast, või ses, et tuli siia teiste sekka, kus enamust teda vaatleb kaastundega või üleolekuga. Ja tõepoolest, kui palju erineb ta teistest kooliõdedest-üliõpilastest. Nad kuuluvad ühte „korpi.“ Tulevad — rõõmsad ja kaunid. Veel mõned eksamid ning läbi ülikool. Mitteral juba kohtki teada, kõik on muretset. Ning kahvatul üliõpilasel on samane tunne, mis aastate eest samas saalis koolipidudel, kus teised tantsisid, tema aga istus nurgas või läks vara koju. „Vara koju“ — tõepoolest, teenimine ning õppimine ülikoolis pole nali, juba mõnd aastat annavad kopsud end tunda, ning tuberkuloosiga ei viibita kaua elupeol... Töösturi proua kõneleb välismaasõidust. Keegi on vaimustet teatrist.

Tuleb juure oodatavaid. Seal on ametnikke, müüjannasid, õpetajaid ning ka neid, kelle kutseks on seni veel olla rikka isa

tütar. Lõbusad, vestlevad. Kõik leiavad, et siin pole koht oma elumurede avalduseks, püütakse näida õnnelikena, rahuldatuina. Tuleb doktori proua, blond, haprakene. Tema vaid kurdab — igavust. Pole lapsi, tööd ega muret, on vaid küllus ja liig palju aega. Muidugi, niisugust asja sünnib kurta. Ent ükski ei tihka kõnelda oma halvast korterist, väikesest palgast, üksluisest tööst.

Viimsena ilmub kooliõde, kelle tutvus võiks ehk tõesti kompromiteerida mõnd auväärt prouat. Ta on tantsitar. Juba kuue aasta eest õppis tantsu, võib olla unistas kuulsusestki. Ometi pole ta neid, keda ajalehemehed meeleldi intervjuerivad, või kelle pilte ilmub ajakirjes. Ei, ta on üks noid kenu naisi, kes on sunnit oma kunsti pakkuma kabarees. Ent tantsitar ise on nii kena ja lõbus, et ükski ei sõanda avaldada oma arvamust temast. Suitsetab koos doktoriprouaga paberossi ning heidab istudes muretult oma kauni jala põlvele. On neidki ses saalis, kes kadestavad teda.

Kõneldakse ühest-teisest päevasündmusest. Võtab aega kuni kodunevad kooliõed. Ohus on midagi närvepingutavat, seal liigub hindamis- ja võrdlustont, mis segab leidmast kooskõla. Väga erinevaise kihesse on paisand saatus need kolmkümmend, on raske ehitada silda teiseni. Kaks endist südamesõpra annavad kätt. Kuue aasta eest ei lahkund nad üksteisest sammutugi, täna aga ei tea kumbki, mida öelda teisele. Mustasilmalise koketi viis abielu „kõrgemasse“ seltskonda, tema blond

sõbratar teenib igapäevast leiba pagariäris müüjana. Veel pole nad küllalt vanad seks, et neid ei mõjutaks see erinevus. Võib olla kord paljude aastate pärast, kui on selgund, et lõppudelõpuks on ükskõik, millises ringis keerelnud su elupäevad, siis ehk leiavad nad jälle ühise keele. —

Vahepeal on kaet teelaud. Lauda istudes alustab keegi laulu, mida lauldi sageli kuue aasta eest. Laulus on midagi ühendavat. Pikkamööda haihtub saalist võrdlusvaim, andes aset mälestusile, ning jutt siirdub minevikku. Meelestatakse enam nalju ja vempe, mured on kas unustet või neid ei taheta mäletada. Juba naerdaksegi südamest. Paljudes on veel küllaltki last. Ei puuduks palju, et mõni auväärt proua võtaks täna õhtulgi kassi turjapidi ning kõlgutaks teda klassi klaasukse taga tunnisolijaile naeruks, õpetajale pahanduseks. Ning teine kaunis daam näib südamest kahjatsevat, et pole enam juhust kuskil puistada aevastuspulbrit, nagu vanasti hommikupalvel, kus pikkades ridades seisvail õpilasil oli keelat kõhimine, nuuskamine, aevastamine, muidugi ka rääkimine. Ja kui lõpmata tore see ometi oli, kui aevastuspulber jõudis korrapidaja õpetaja ninani.

Küll jatkuks neil veelgi vallatusi, kahju vaid, et elu ei loo seks võimalusi.

Linnakell kuulutab südaööd nende astudes kevadõhe. Hüvastijätt, ning igaüks pöördub tagasi oma maailma. On elat vaid kuus aastat, ning ees neid veel mitu korda kuus.

Suitsmart.

RINGVADE TÖÖMAILE

ÜENÜ Saadjärve osakonna tegevusest.

Meie, saadjärvelased, oleme olnud hoolitud oma tegevuse tutvustamises — ja Keskjuhatusse liige ns. E. M. on arvanud selle lubamatuks ning mõnesug. andmete põhjal kirjutanud meile pika aruande 1929 aasta tegevusest „E. N.“ teises numbris. Kahjuks aga ns. M kui eemalolija on mõnedes asjaoludes paratamatult eksinud (kui-

gi küll meie kasuks!) ning olgu siin vastav õiendus.

Esperanto jaoks kahjuks ei jäänud aega, sest see kulus kõik muudeks toiminguteks. Samuti aja puudusel ei saanud hoogsalt koguda rahvaluulet ja vanavara — see sündis ainult tasahilju muu tegevuse kõrval. Vaidlusõhtuid kirjanduse grupis ei olnud üldse, sest kui jätkus aega, siis kaotasime seda rahvaluule ja sellega seõ-

tud küsimuste vaatlemiseks ning referaatideks (ainetel: noorsooliikumine, Tallinn, A. Haava 65. sünnipäev, liivlased). Tublisti tähelepanu sai küll põllumajanduse haru, mis osakonnale tegi ka ainult au ja mille oskus-alaliseks (mitte administratiiv-) juhiks oli suurel määral jaoskonna agronom. Mis puutub aastapäeva, siis mingit pidu sel puhul ei olnud. Küll kavatsesime aastapäeva eelõhtul korraldada spordiplatsiks saadud söödil midagi rongikäigu jne. sarnast tuleriida valgel, kuid mõnesug. põhjustel tuli see õhtu moodustada ainult omavah. koosviibimisenä lähedal olevas kruusaaugus lõkke juures.

Korraldamisele kaasa aitasid mitmed kohal. organisatsioonid, Põllumeeste Kogu aga jäi eemale ja ähvardas algul teha omalt poolt sama päeva, kuid ei tulnud toime.

18.—21. III: Kodukaunistamise ja köögiaja korraldamise kursus, kus nii öelda tõmbenumbrina esines siinnurgas esmakordselt preili-instruktor. Loengud olid õhtuti kella 7—11, hommikupooliti tegi liikmetele kavandisi talu ümbruse kaunistamiseks. Ilmad juhtusid lortsisajused, teed olid kui mülgas, aga osavõtt oli siiski kena: 50 inimese ümber igal päeval.

27.—29. III: tegelik kanapidamise kur-

Kanakasvatuse kursus Saadjärvel,

kursuslased pakk-kastest
instruktor Poola (X) juhatusel
kontrollpesasid valmistamas.

Raha suhtes oleme alati olnud kehvad, ning selle tõttu pole saanud tellida niipaljuid ajakirju, kui oletab ns. M. Ka ümbruskonna rahva üldist lugupidamist pole meil olnud ohrasti, kuna leidub kildkond, kes hoolitseb opositsiooni eest.

Nüüd mõni sõna käesoleva aasta kohta.

Alustasime selle kahe omavahelise õhtuga. Andsime neile uue kuju: korraldasime nad taludes. Kavas: kõne miskil ainel, ilulugemisi, mängu, rahva- ja moodsaid tantse. Häa propaganda ümbruskonna rahva hulgas, niipalju kui seda mahub tarre päälle liikmeskonna. Õhtutest teine sai korraldatud väbariigi aastapäeval.

2. II: Esimene kohalik põllumajanduslik päev kuue referaadiga tuntud agronomidelt ja instruktoritelt. Läks täiesti korda.

sus vastavate loengutega ja jaosk. agronomi loengud söödajuurviljadest. Kanapidamise tegelikkudest töödest võttis osa 12 inimest.

Põllumajanduse haru ise on ka juba hoos ettevalmistustöödega tulevaks suveks.

Kirjanduse rühmas oleme pidanud 2 referaati: üks India usuelust ja fakiiridest (vastupropaganda kohapeal riigiliikuvale n. n. „fakiirile“) ning teine Ed. Vilde 65. sünnipäeva puhul ühes kirjaniku tööde näitusega.

Peame nimetama ka kaht kaotust: kirjanduse päev ja perenaiste päev. Algatasime kirjanduse päeva korraldamise, kutsusime kaasa kohal. haridusseltsi, pidasime ühise koosoleku, töötasime välja ka-

va ja eelarve. Siis aga lõi haridusselts kahtlema, et kas ei saa liigvähe au ja raha, töötades meiega koos, ja et kas ei ole kirjanduse päev ikkagi haridusseltsi monopol-asi — ning võttis päeva korraldamise oma kätte, tehes sellest isikliku kasu küsimuse. Et meil polnud saada ruume, ei võinud parata. Kuid haridusseltsi käes asi kujunes abituks menutuks — ja pärast

line tegevus ärritab nende meeli ja nad ajavad end jalgele ning virutavad hääle asjale pähe — otsekui Krõlovi karu.

Lõppeks peame tegema väikese õienduse juubelialbumi 71-sel lehek. leiduva trükivea kohta, mida seni veel keegi kuskil pole õiendanud: sääli on Varesmetsa osakonna maja eksikombel antud meile.

K. F.

Koosviibimine Ed. Vilde 65. sünnipäeva puhul.

Pahemalt paremale ümber laua:
A. Rebane, Am. Sakarias, E. Vardja, Joh. Martis, J. Peets, Joh. Martis II, A. Koll, A. Jägar, J. Koppel, J. Trull, Leida Vestel.

Seisavad pahemalt:
K. Feldmann, E. Laas, V. Breeks, H. Sikk, P. Laas.

pandi süü osakonna päale: osakonna liikmed polevat tulnud ostma, ja nii läinud raamatuid väga vähe ning õhtusel peol olnud ainult 15 inimest.

Möödunud kuu lõpus pidime korraldama perenaiste erapooletu kutsepäeva ja moodustasime toimkonna naistest väljastpoolt osakonda. Kuid siis tuli jällegi Põlum. Kogule pähe, et tema ka — ja ainult tema — võib korraldada peren. päeva ja et see peab tingimata olema teatud parteilise ilmega. Nii tegi sest asjast inetu vägikaika vedamise, kusjuures „kaikaks“ olid naistoimkonna poolt kutsutud lektorid. Et aga neid siiski ei saanud ülevõtta, siis oli nõus meie poolega ühinema ja ühineski. Paar päeva hiljem aga, veendunud, et ei saa läbi suruda omakasu, astus jälle tagasi. Et küsimus sellega oli kujunenud traagikoomiliseks mõnedele isikutele, siis jätsime asja seekord pooleli — ootama sobivamat puhku.

Võrdleksime kaht nimet. organisatsiooni karuga: nende uni hariduse- ja seltskondlikus töös on olnud kaunis rahulik kui karul, kuid lõppeks siiski meie energi-

Albu-Risti osak. talvisest tegevusest oleks tähtsamana markida aktus 1. det. ja „Soome õhtu“ Soome vabariigi 12. juubelil — Vabariigi 12 aastajuubelil korraldati päale päevakohase aktuse rongikäik pärjapanekuga fundmata sõduri hauale, mis asub lähikonnas. Haua korrashoiu on osak. oma päale võtnud — Kirjandusnädala puhul peeti kirjandusõhtuid ja kirjanduspäev G. Puu kõnega (hariduslindust). Lõpul peoõhtu „Neetud taluga“.

19 jaan. aastapääkoosolek ja 4. kestva juubel. Juhatuses on praegu nsd. J. Luntis (esim.) R. Loodis (abi) A. Graff (sekr.) H. Martenson (abi) J. Baumann (laek.)

Algamas on töö kodu uurimise alal. Eeskätt asutud vabadussõja sündmuste ülesmärkimisele, kuna osak. piires asub tähtsam vabadussõja otsustav lahingkoht — Vefla, kus murdi Tallinna poole tungiva vaenlase jõud.

Eeskujulik kodukord.

ÜENU osakonnad peale üldise põhikirja teotsevad oma sisemiste kodukordade järele, millised kinnitab keskjuhatus. Tähelepanu väärivalt iseloomustab noore Riisipere osakonna kodukord liikmeid — noorsoolasi. Täh. kodukord kõneleb:

ÜENU liiget võib usaldada, liikme antud sõna on püha, liige on aus, õiglane, kohusetruu, liige on sõbralik, viisakas oma kodus ja perekonnas, liige on korraarmastaja ja täpne, liige hoidub igasugustest ulakustest, on võõrastele, eriti vanematele abiandev ja tähelepanelik, hoidub

EESTI NOORUS

suitsetamisest, alkoholsete jookide farvitamisest kui tervisele kahjulikkudest vahenditest, hoidub prassimisest ja muudest pahadest kommetest, hoidub kiusust, tühjadest juftudest eriti ÜENÜ-s ja ÜENÜ asjus väljaspool, l. on loomade ja muu looduse kaitseõber, on tööarmastaja, elurõõmus ja julge eluvõitluses, armastab oma kodu ja püüab seda muuta armsamaks ja ilusamaks, ÜENÜ liige armastab oma kodumaad, oma rahvast, usub oma iseseisva rahva paremaks tulevikku ja püüab selleks jõudumööda aidata kaasa.

ÜENÜ Aaspere-Kihlevere osakond, mis ellu kutsunud kohalikkude noorte poolt 17. okt. 1926 aastal, võib tagasi vaadata oma üle kolmeaastasele edurikkale tegevusele. Töö-tulemustena võib märkida palju positiivset. Vaatamata igasugustele raskustele, mis tekki-sid ühingu algpäevil, on noorte algatus jõudnud koguda laiaulatusliku liikmeskonna. On suude-tud muretseda laulukoor, raamatukogu, 10 liik-meline keelpillide orkester. Peale harilikkude korraldatud pidude milliseid ühingu korral-das 1929 aastal 7, ettekandes Eesti algupärase-maid näidendeid, on korraldatud loenguid ja kursusi, põllumajanduse, kodumajanduse, ter-vishoiu, karskuse j. t. aladel.

Suuremaks rõõmuks on öelda tänu meie osakonna kirjatöötajale pr. Ada Nestorile kellel oma eale ning perekonnaelu kohustustele vaatamata on jätkund tahet äratada meis mõte, et meiega igauks võtaks seemendada oma külvi ja et meiega aimaks tulevaste lõikuste rõõme.

Ja mitte enese pärast pole sammund ta läbi pimedate poriste sügisööde, läbi tuisu ja tormi Kadri-nist-Kihlewerre, et seal kokkulunud noorte hulgas teha tööd hilja ööni. Surume särasi-lmil kätt tal ning soovime etelaks ta aastaküm-neid tervena, tugevana ja noorena, ning et tal jatkuks meie hulgas tegutsedes ikka püsivust ja jõudu.

Meie noored aga sirutame ühtlustundes käed, et olla tugevad jäädavalt.

Elfi Kronk.

Soovin kirjavahetust noortega välis-kui ka kodumaal. Eriti sooviksin vahetada vaate-kaarte — ilusamaist maastikest, kirjavahetust välismaalastega — kes valdavad eesti keelt. Minu aadress: El. Päärda. Nõmkiüla ag. A m b l a. Eesti.

Meeksi osakond on saanud Meeksi ümb-ruskonna noorte keskuseks. Võrreldes tegevust teiste siin olevate org-idega, leiame et osak. tege-vus on silmapaistvam. Puudub ainult tähtis organist — laulukoori juht — missugune asjaolu ei jää ka mõjumata osak. tegevusele, sest noorus ja laul on kaks kooskõlastavat asja.

Läinud aasta ja ka praegune osak. esimees hra-Hänmann, kui Meeksi agaram noorsootöö elus-taja, püüab igatpidi kaasa aidata osak. heale käe-käigule.

Kavas on käesoleval aastal elustada enam osk. sisemist — omavahelist koostööd, loenguid, kur-susi j. n. e.

Ja kui osak. seemiselt on tugev, siis suudab ta ka välistuultele vastu pidada.

Tallinna osakonna tegevusest 1930 a.

2. veebruaril korraldati Eõrsi saalis suurem „Küünla laat“, loterii-allegriiga ja muude lõbus-tustega ning rahvatantsu ettekannetega. Osavõtt oli keskmine, kuid puhastulu läinud aasta omast tunduvalt vähem.

18 jaanuaril pidas ÜENÜTO rahvastantsijate klubi oma esimese perekonna õhtu mis sai rohke osavõtu osaliseks.

8 märtsil oli Estoonia kontsertsaalis osakonna segakoori kontsert, esmakordselt uue juhataja E. Aava juhatusel. Kavas Eesti ja hõimurahvaste helitöid. Solistina esinesid pr. Ida Aav-Loo (sop-ran) ja V. Padva (klaver).

II üleriikliku kirjandusnädala puhul korraldas Tallinna osakonna kirjandustoimkond Börsi saalis huvitav-omapärase kirjandusliku karneva'i, kus esi-nesid mitmed iseloomulised Eesti kirjanduse tüü-bid Estoonia ja Draama Studio näitlejate ettekandel.

16 ja 17. mail ÜENÜTO näite- ja rahvastantsu-trupp ja laulukoor esinevad Kohtla-Järvel.

Kevadel on osakonnal kavatsus korraldada ühe loterii-allegrii vabas õhus Kadriorus.

Juuniku lõpul Tallinna osakond korraldab ekskursiooni Stockholmisse sealsele 1930 aasta näi-tusmessile. Arvatavasti leiavad aset ka osakonna esinemised rahvatantsus ja laulus.

Viljandi maavalitsus ja lõbustusmaks.

Kultuuriliste ettevõtetele suuremaks vitsaks on maal lõbustusmaks. Kõik maategelased kurdavad selle üle. Esitakse palveid, otsitakse teid sellest pääsemiseks. Omavalitsuse asutistel on ametis isikud, kes peavad kontrollima, et pidudel jne. müüdavad pääsetähed oleks registreeritud, täh. oletatakse petmist. Kas ühtlasi nuhtleva maksus-tamisega ei õhutada petmist? (Kurb lugu ÜENÜ „Hõimlaga“ Tallinnas.)

Ülekohtusem kõige selle juures: noorsooorg-e ei loeta üheväärislikuks teiste hariduslikkude — kul-tuuriliste seltsidega, maksustatakse kõrgemalt.

ÜENÜ Kolga-Jaani osakond esitas pikema põh-jendatud palve Viljandi maavalitsusele vabastada ÜENÜK-jo peod lõbustusmaksust või vähemalt alandada samale kõrgusele haridusseltside maksu-määraga. Palvele vastas maavalitsus, et lõbustus-maks kuulub eelarveliste sissetulekute hulka, maavalitsus ägada sissetulekute puuduse all, maavoli-kogult kinnitatud 1930 a. maksude määramise järgi ei kuuluvat noorsoo ühingud alandatud lõbustus-maksu alla, sest see määrus eraldada puht hariduslikud seltsid, rahvaraamatukogud ja lugemisrin-gid teistest, „kes ka, võib olla, ühel või teisel viisil oma muude ülesannete kõrval tegutsevad hariduse levitamise alal“. ÜENÜ osa-kondade suhtes selle „võib olla“ nimelise ameerika leiutamise kriipsutamise eriti alla.

Tasuta sõit Soome ja Rootsi.

„Eesti Nooruse“ talitus pakub soodsaid võimalusi hinnata sõiduks Soome ja Rootsi. Kõigil „Eesti Nooruse“ aastatellijail on võimalus omandada **hinnata sõidupilet sõiduks Soome ja tagasi**, mis tellijate vahel loosimisele tuleb 15. mail s. a. Kõigile neile, kes „Eesti Noorusele“ toovad vähemalt 3 lehekülge kuulutusi, annab talitus **hinnata sõidupileti sõiduks Rootsi ja tagasi**, ühes ÜENO Tallinna osak. poolt juuni lõpul korraldatava ekskursiooniga. Vähema arvu kuulutuste eest sõiduhinna alandus.

_____ **Noorsoolased, lugejad, käed külge! Rutake** _____
tellimistega! Soovitage tuttavale! _____

„Eesti Naine“

Naiste ja kodude ajakiri, hinnata kaasanded **„Väikeste Sõber“ ja lõike ning mustri leht.**

Tutvuge „Eesti Naise“ sisuga, siis olete tema sõber ja lugeja.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, üksiknumbreid saab kõikidest raamatukauplustest ja ajalehtede müüjailt.